

Vernattingsperikelen Zuid-Kennemerland

Eerst maatregelen, dan pas de pompen uit

ADA WILDEKAMP

Dat was even schrikken, de 'Duinkrant' in het vorige nummer van 'Duin'. "Klunzig communiceren van overheden en afschuiven van de eindverantwoordelijkheid tot onze vorstin". Maar wat zijn nu de feiten? Hoe gaan overheden en drinkwaterbedrijf werkelijk om met grondwaterproblemen in Zuid-Kennemerland? Om dit uit te leggen heeft de provincie dit voorjaar al een ingezonden brief aan de media gestuurd. Deze brief is hieronder onverkort weergegeven. Ondanks de leemten in wetgeving staat zorgvuldigheid wel degelijk voorop. Wellicht is veel commotie ontstaan doordat er juist zo open is gecommuniceerd over de vermindering van de waterwinning in De Kennemerduinen.

Het duingebied waarover we het hebben, De Kennemerduinen, is van grote betekenis voor natuur, recreatie en drinkwatervoorziening. In het gebied werd tot voor kort nog 15 miljoen kubieke meter grondwater per jaar gewonnen. De waterwinning is echter volop in beweging. In 1998 is de grondwaterwinning verminderd tot 6 miljoen kubieke meter per jaar, en over enkele jaren zal de winning helemaal worden stopgezet. Dit gebeurt niet alleen om de verdroging van de duinen te verminderen, maar ook omdat er de afgelopen decennia betere methoden beschikbaar zijn gekomen om drinkwater te produceren. Het veel

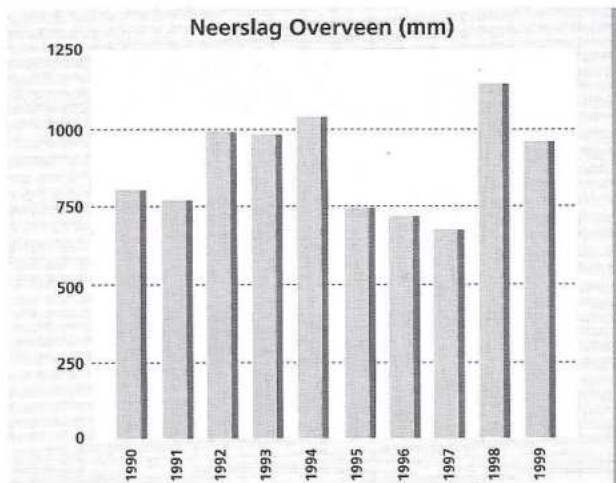
gehoorde 'grondwater is het beste drinkwater' klopt niet meer.

Het stopzetten of het veranderen van winningen kan echter ook negatieve gevolgen hebben in gebieden die grenzen aan het duingebied. Water dat niet opgepompt wordt zal per slot van rekening wegstromen, en kan elders overlast geven. Daarom wordt eerst goed gekeken of de grondwaterstand hier niet te ver stijgt door het toestromen van water uit de duinen. Ook worden er afspraken gemaakt over maatregelen die moeten worden genomen. Dat is afgelopen jaar zo gebeurd en zal de komende jaren ook gebeuren. Het is een fabeltje dat er zomaar van alles gebeurt in de duinen.

Wie is verantwoordelijk?

Een belangrijke vraag die dan naar voren komt is: wie moet er zorgen voor al die maatregelen? In hoofdlijnen is het in Nederland zo dat het waterschap zorgt voor het peilbeheer en de aan- en afvoer van water via het oppervlaktewater, en dat de eigenaar van de grond zorgt voor de ontwatering van zijn terrein door drainage of perceelsslotten. In stedelijk gebied ligt het wat ingewikkelder. Een bewoner kan hier meestal niet zomaar drainage aanleggen, eenvoudigweg omdat er meestal geen sloot in de achtertuin ligt. Daarom is hier de rol van de gemeente in het waterbeheer belangrijk. Drainage wordt veelal op het openbaar terrein aangelegd, vaak gelijktijdig met de riolering, en hiermee wordt ook het particulier terrein ontwaterd. Soms zijn er ook drainagemiddelen op particulier terrein nodig en moet de eigenaar het overtollige water op het hemelwaterriool lozen. Daarnaast heeft de particulier een eigen verantwoordelijkheid voor de bouwkundige staat van zijn woning. Drainages zijn bijvoorbeeld niet bedoeld om kelders droog te houden. Deze horen waterdicht te zijn, niet alleen vanwege risico's van grondwater maar ook van regenwaterinloop.

De jaren 1998 en 1999 waren nat-ter dan normaal. Vooral 1998 was een extreem nat jaar met 1150 millimeter neerslag.

Door de enorme natte jaren in de afgelopen tien jaar staan 's winters de duinvalleien blank. (foto: Hans Schouten)

Door de vernatting van de duinen is de slanke duingentiaan weer teruggekomen. Toen het duin sterk verdroogd was, zoals midden jaren zeventig, was dit plantje geheel verdwenen (foto: Hans Schouten).

De ijsvogel houdt van stromend water. Het herstel van duinrellen om het water af te voeren betekent dus ook een uitbreiding van het leefgebied voor de ijsvogel (foto: Frits van Daalen).

Aan de duinrand bij het Kopje van Bloemendaal zijn duinrellen gegraven. Geïsoleerde waterpartijen zijn zo verbonden en de afwatering naar het boezemwater 'de Delft' is hersteld. (foto: D. Corver/Provincie Noord-Holland)

4

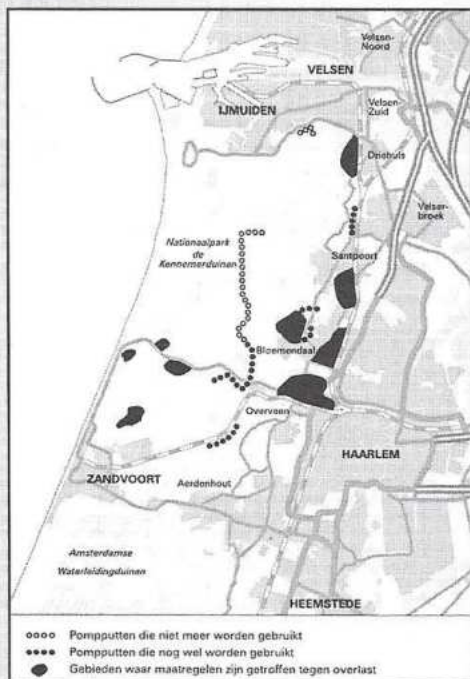
Maatregelen en klachten

Ook in Zuid-Kennemerland is voorafgaand aan het verminderen van de waterwinning in De Kennemerduinen volgens de hiervoor geschetste taakverdeling gewerkt. In Overveen, het westelijk deel van Bloemendaal en in Santpoort-Zuid zijn drainagesystemen aangelegd. In de duinen zelf zijn maatregelen genomen op campings en andere plaatsen. En het hoogheerraadschap heeft de afwatering aan de duinrand verbeterd. Een mooi voorbeeld van dit laatste is de duinrel die is aangelegd tussen het Kopje van Bloemendaal en de Delft. De maatregelen hebben goed geholpen, zo wezen de ervaringen uit. Toch waren er in het najaar van 1998 en in december 1999 veel klachten buiten deze wijken. Deze deden zich toen echter ook op andere plaatsen in Noord-Holland voor. Dat er in Zuid-Kennemerland dan naar de duinen wordt gewezen is begrijpelijk, maar niet terecht. Andere

oorzaken zoals de extreme regenval in deze periodes, vervanging van een lekke riolering, slecht onderhoud aan drainages en sloten, en bouwkundige gebreken worden gemakkelijk over het hoofd gezien. Soms kan er ook sprake zijn van een samenspel van factoren zoals aan de noordzijde van Zandvoort waar de gevolgen van het in de bodem zakken van effluent en overstortwater in vijvers, en de verminderde waterwinning elkaar versterken.

Rol van provincie en PWN

"Maar doet de provincie dan niets?" zult u zich afvragen. Want de provincie wil de verdroging van de duinen aanpakken, en wil dat de waterwinning wordt verminderd. De provincie levert in de praktijk wel degelijk een forse bijdrage aan de oplossing. Zo is er afgelopen jaren door de provincie met hulp van het rijk voor ruim 4 miljoen gulden bijgedragen aan gemeenten en

Onderzocht wordt welke maatregelen nog nodig zijn voordat de waterwinning helemaal stopgezet wordt.

Aanleg van een drainagesysteem in Bloemendaal. (foto: P. Donckerwolckel/Fa. Vermeer)

Watersport op het kampeertrein De Lakens in Bloemendaal in maart 2000 (foto: Henk Wijkhuisen).

Een toekomstige kampeerder ziet hoe haar plekje wordt opgehoogd met zand dat elders uit het duin gehaald is (foto: Henk Wijkhuisen).

Een plagproject in Groot-Olmen in de De Kennemerduinen. Het vrijkomende zand is onder andere gebruikt om de diepe delen van de kampeertreinen op te hogen. (foto: Dirk Vink/PWN)

hoogheemraadschap. Maar de provincie betaalt niet alles, want aan de 'toevallige' aanwezigheid van een waterwinning kan niet het recht worden ontleend dat er nooit meer hoeft te worden geïnvesteerd in het waterbeheer. De provincie levert een bijdrage wanneer er investeringen nodig zijn die groter zijn dan wat gangbaar is om 'droge voeten te houden'.

Ook voor de volgende stap – het helemaal stopzetten van de waterwinning – zal eerst worden gekeken waar maatregelen nodig zijn. In dit geval is PWN hierbij nauw betrokken, want de redenen om de winningen helemaal te beëindigen hebben nu vooral te maken met de volksgezondheid en zijn niet alleen bedoeld om de duinen te vernatten. Er zouden hoge investeringen voor nieuwe zuiveringen nodig zijn, terwijl een alternatief in de vorm van gezuiverd oppervlaktewater vanuit Heemskerk beschikbaar is.

Geen geheimen

Inmiddels is het eerste deel van het onderzoek naar mogelijke grondwateroverlast door het stopzetten van grondwaterwinningen door het ingenieursbureau Grontmij afgerond. Dit heeft geresulteerd in een rapport dat overigens niet geheim is. Afgesproken was wel om dit rapport pas in samenhang met een overzicht van de te nemen maatregelen naar buiten te brengen, net zoals dit ook in 1996 voor het verminderen van de winning is gebeurd.

Voor gebieden waar een stijging wordt verwacht, wordt op dit moment gekeken welke maatregelen precies nodig zijn. Naar verwachting zal dat in de loop van dit jaar duidelijk worden. Daarna worden afspraken gemaakt over uitvoering en financiering. Het spreekt vanzelf dat de bewoners van de streek tijdig worden geïnformeerd waar welke maatregelen worden genomen.

Het maken van afspraken over uitvoering en financiering zal net zoals in de vorige fase ongetwijfeld gepaard gaan met discussies tussen PWN, gemeenten, hoogheemraadschap en provincie. Dit kan niet worden ontkend en is zelfs begrijpelijk, want er is geen duidelijk wettelijk vastgelegde taakverdeling, en PWN heeft geen plicht om nog jaren grondwater te blijven onttrekken. Uitgangspunt blijft echter: eerst maatregelen en dan pas de pompen uit. In het overleg tussen alle partijen staat deze afspraak voorop.

DRS. M.A. WILDEKAMP IS GEDEPUTEERDE VOOR NATUUR IN NOORD-HOLLAND.

